

K.MARAŞ DEPREMİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE OLASI ETKİLERİ

Şubat 2023 Pazartesi günü sabaha karşı saat 04.17'de Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen ilki 7,7 ikincisi 7,6 büyüklüğündeki depremler olmak üzere onlarca irili ufaklı depremler silsilesi gerçekleşti².

Dr. İlyas Bozkurt

Örneğin Dünya Bankası raporunda da detaylı bir şekilde belirtildiği üzere o gece ve takip eden gün içerisinde peşi peşine meydana gelen büyük depremler ve artçıları şu şekilde gerçekleşmiştir:³

Magnitude 7.7 mainshock occurring on 06/02/23 at 01:17 UTC.

Magnitude 5.6 aftershock occurring on 06/02/23 at 01:26 UTC.

Magnitude 6.6 aftershock occurring on 06/02/23 at 01:28 UTC.

Magnitude 5.7 aftershock occurring on 06/02/23 at 01:36 UTC.

Magnitude 5.6 aftershock occurring on 06/02/23 at 02:03 UTC.

Magnitude 7.6 aftershock occurring on 06/02/23

¹ TESAM Genel Başkanı

2 15 Şubat Çarşamba günü deprem bölgesine ulaştıktan sonra 4 günlük hem yardım hem gözlemlene sürecinde Nurdağı, İslahiye, Kırkhan, Hatay (Antakya-İskenderun) ve Antep şehirlerinde deprem bölgelerinde gözlem yapma ve bölge insanı ile görüşme imkanı bulduğumdan bu projeksiyonu yapmaya karar verdim. Bilimsel verilere ve bölgede yapılan gözlemlere dayansa bile bu makale bölgenin yakın gelecekte Türkiye ekonomisine olumlu ve olumsuz etkilerini inceleyen bir analizden ibarettir.

3 World Bank Group, "Global Rapid Post-Disaster Damage Estimation (GRADE) Report February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Türkiye Report": It is noted that during the mainshock, the recorded ground motion exceeded the design level at all locations except in the case of Nurdağı, where data was only available from one station. Therefore, buildings designed to behave elastically according to this code would not have performed well. Spectral accelerations from the aftershock earthquakes are smaller than those from the mainshock earthquake.

at 10:24 UTC.

Bu makalenin hazırlandığı gün olan 28 Şubat 2023 tarihi itibarıyla bu depremler sonucunda 22 gün içerisinde 44.374 vatandaşımız hayatını kaybetti. Ayrıca 100 binin üzerinde vatandaşımız yaralanırken deprem bölgesindeki 528.146 vatandaşımız tahliye edildi.

Bu 22 gün içerisinde deprem bölgelerinde⁴,

Ağır hasarlı:

Toplam 4 milyon 511 bin bağımsız bölümden oluşan 1 milyon 250 bin bina, 11 ilimizde eş zamanlı incelenmiştir. 520 bin bağımsız bölümden oluşan 164 bin 321 binamız yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı olarak tespit edildi.

Orta Hasarlı:

24 bin 464 binadaki 133 bin 575 bağımsız birimin orta hasarlı olduğu tespit edildi.

Hafif Hasarlı:

205 bin 86 binadaki 1 milyon 91 bin 720 bağımsız birimin az hasarlı, 407 bin 786 binadaki 1 milyon 409 bin 654 bağımsız birimin ise hasarsız olduğu tespit edildi.

Hasar Tespiti Henüz Yapılamayan:

87 bin 653 binada 254 bin 111 bağımsız birime ise girilemediği için tespit yapılamadı.

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, "Bakan Kurum: 520 Bin Bağımsız Bölümden Oluşan 164 Bin 321 Bina Yıkık, Acil Yıkılacak ve Ağır Hasarlı", 23 Şubat 2023; Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, "Deprem Bölgelerinde, 830 Bin 783 Binadaki 3 Milyon 273 Bin 605 Bağımsız Birimde Hasar Tespit Çalışması Yapıldı", 19 Şubat 2023.

Henüz depremin etkileri bitmediği için nihai ölçü ve yaralı sayısını ve felaketin maddi boyutlarını bugün itibarıyla netleştirmek mümkün değildir. Ancak, depremin gerçekleştiği tarihten bugüne kadar geçen 22 günlük bilançonun depremin toplam bilançosunun büyük bir bölümünü oluşturduğunu düşünülecek olursa bu analizlerin belli fikirleri oluşturmada yeterli olacağı görülecektir. Nitekim Dünya Bankası'nın yayınlamış olduğu rapor ve bu rapor için yapmış olduğu bir çalışmada verilen rakamlar dikkate alınacak olursa şöyle bir değerlendirme yapmak mümkün olacaktır⁵.

Dünya Bankası'nın yayınlamış olduğu rapor baz alındığında görülecektir ki beklenen hasar minimum 28.665 milyar dolar, maksimum 40.751 milyar dolar, ortalama 34.151 milyar dolar olarak beklenmektedir.

Dünya Bankası'nın bugün yayınladığı bir hızlı hasar değerlendirme raporuna göre, 6 Şubat'ta meydana gelen iki büyük deprem Türkiye'de ülkenin 2021 yılı GSYH'sının yüzde 4'üne karşılık gelen yaklaşık 34.2 milyar dolarlık

fiziksel hasara yol açtı. Rapor ayrıca iyileştirme ve yeniden inşa maliyetlerinin çok daha fazla olacağını, potansiyel olarak bu rakamın iki katına ulaşacağını, ekonomideki aksamalarla ilişkili GSYH kayıplarının depremlerin maliyetini daha da arttıracığını ortaya koymaktadır⁶.

Depremin gerçekleştiği; Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Hatay, Kilis, Osmaniye ve Şanlıurfa'da makroekonomik yapı dikkate alındığında bu bölgelerde ağırlıklı olarak tarım, sanayi, inşaat ve turizm olmak üzere 4 sektörün hakim olduğu görülmektedir.

Bu cihetle depremin bu bölge ekonomisine ve dolayısıyla da Türkiye ekonomisine bir kısım olumlu ve olumsuz etkileri gerçekleşeceğinden analizin genel olarak bu 4 sektör üzerinden yapılması daha mantıklı olacaktır.

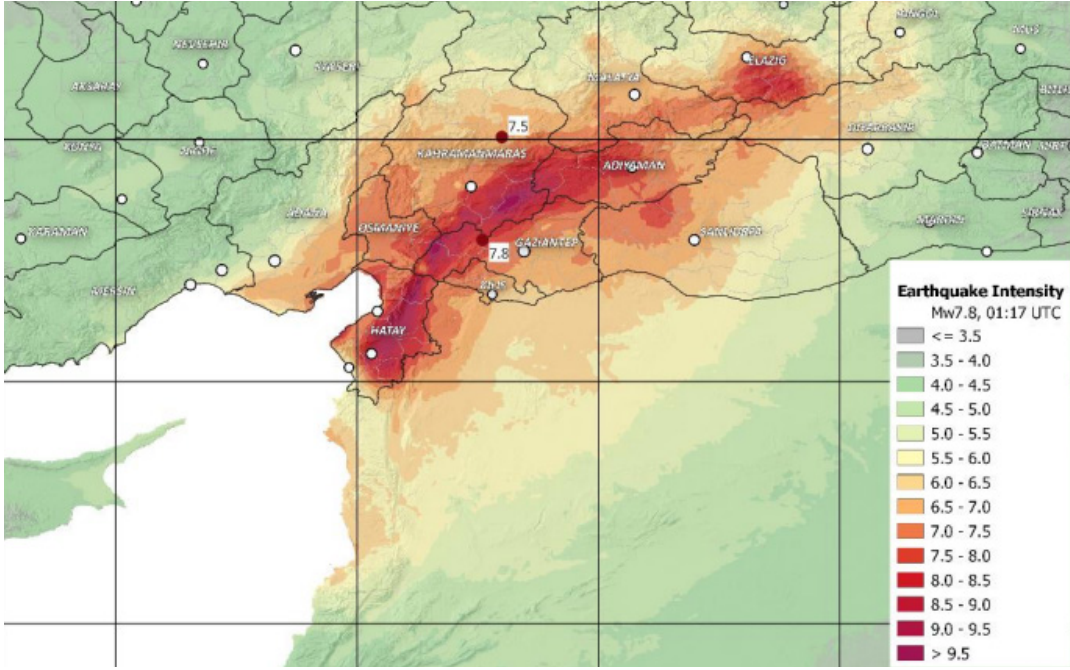
İNŞAAT SEKTÖRÜ

Sanayi ve Şehircilik Bakanlığının resmi verilerine göre deprem bölgesinde toplam 4 milyon 511 bin bağımsız bölümden oluşan 1 milyon 250 bin

Province	Residential	Non-Residential	Infrastructure	Total		
				Median	Lower	Upper
HATAY	6,601	3,516	2,331	12,448	11,236	13,643
KAHRAMANMARAS	3,182	1,609	1,040	5,831	5,037	6,720
GAZIANTEP	2,285	1,516	1,066	4,867	3,907	5,996
MALATYA	1,493	660	450	2,604	2,105	3,197
ADIYAMAN	1,190	525	295	2,011	1,714	2,372
ADANA	915	475	394	1,783	1,308	2,352
DIYARBAKIR	883	518	315	1,716	1,283	2,296
OSMANIYE	654	453	251	1,358	1,084	1,716
SANLIURFA	447	273	137	856	632	1,144
ELAZIG	127	61	52	240	160	474
KILIS	88	37	26	152	116	199
MERSIN	58	15	32	105	36	159
MARDIN	27	7	9	42	8	73
KAYSERİ	22	10	7	40	13	104
SIVAS	23	9	5	37	22	50
NIGDE	23	4	9	37	-	66
BINGOL	15	2	5	23	1	40
OTHER	1	0	0	2	1	147
TOTAL	18,036	9,691	6,424	34,151	28,665	40,751

5 World Bank Group, "Global Rapid Post-Disaster Damage Estimation (GRADE) Report February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Türkiye Report".

6 World Bank Group, "Global Rapid Post-Disaster Damage Estimation (GRADE) Report February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Türkiye Report".

bina, 11 ilimizde eş zamanlı incelenmiş ve 520 bin bağımsız bölümden oluşan 164 bin 321 binamız yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı olarak tespit edilmiştir⁷.

Deprem 22. günü olması ve artçı depremlerin hala az da olsa devam ediyor olması nedeniyle hasar miktarında belli bir oranda artış olacağı göz önünde bulundurulmakla birlikte mevcut hasarın maddi karşılığının yaklaşık olarak 34.2 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Bu deprem; 44 bin üzerindeki can kaybı ve 100 bin üzerindeki yaralının ve milyonun üzerindeki psikolojik anlamda depremden etkilenen insan kitlelerinin manevi zararının yanında 700 milyar ile 750 milyar TL civarında inşaat kaynaklı bir maddi zararı da bu milletin omuzlarına bırakmıştır.

Ayrıca deprem münasebetiyle binalar içerisindeki çamaşır makinası, buzdolabı, televizyon vb. ev araç-gereçlerinin, mobilya ve aksesuarın, halı ve perdenin ve enkaz altlarında kalan otomobillerin ve hafif hasarlı binalar ve bu binaların oluşturduğu ekonomik zarar bu rakamlara dahil değildir.

Bir yandan bu hasarların Türkiye ekonomisine yüklediği yükü ve maliyetinin ortaya çıkarmış

⁷ Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, "Bakan Kurum: 520 Bin Bağımsız Bölümden Oluşan 164 Bin 321 Bina Yıkık, Acil Yıkılacak ve Ağır Hasarlı. 23 Şubat 2023".

olduğu acı bilançoğu telaffuz ederken bir yandan da önümüzdeki dönemlerde bu bölgede meydana gelecek yeniden yapılanma sürecinin hem bölge ekonomisine hem de Türkiye ekonomisine olumlu katkıları da gözden kaçırmamak gerekir.

Önümüzdeki dönemde depremin gerçekleştiği bölgede bir ekonomik canlılığa da vesile olacağı bir gerçektir. Bölgeye harcanacak 115 milyar TL'nin üzerinde yardım daha şimdiden toplanmış bulunmaktadır⁸. Bu rakamın doğru bir şekilde ve yerinde kullanılması ve depreme dayanıklı modern kentlerin yeniden inşa edilmesi ile bölgeye 700 milyar TL'nin üzerinde bir para akışı gerçekleşecektir.

İnşaat işçiliği, dozer, greyder, kepçe gibi inşaat araç-gereçlerinin kiralanması, inşaat malzemelerinin satışı, şehir içi ve şehir dışı ulaşım hizmetleri başta olmak üzere bu paranın bölgeye harcanacak olması bölge ekonomisine ciddi bir canlılık getirecektir.

SANAYİ SEKTÖRÜ

Deprem 22. günü gerçekleştiği şehirlerde sanayi konusunda Türkiye ekonomisine lokomotif görevi yapan şehirlerin başında Gaziantep ve Adana sanayisi gelmektedir. Şükürler olsun ki

⁸ Cumhurbaşkanlığı Liderliğinde AFAD çatısı altında yapılan "TEK YÜREK TÜRKİYE" kampanyasında toplam 115 milyar 146 milyon 528 bin lira bağış toplanmıştır.

bu iki şehirde sanayi ve hatta şehir merkezleri depremden ağır hasar almadan çıkabilmiştir.

Diğer şehirlerde ise hafif sanayi diyebileceğimiz sanayileşme bulunduğundan deprem sonrası normalleşme sürecinde süratle normal üretime geçileceği ve krizin nispeten hafif yaralarla atlatılacağı öngörülebilir.

TARIM SEKTÖRÜ

Depremin gerçekleştiği şehirlerde ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılık hakim sektör olarak görülmektedir. Deprem her ne kadar insanlara ve binalara zarar vermişse de tarladaki ürüne, ağaçtaki sebze ve meyveye hasar vermediğinden bölge üretiminde bir rekor düşüklüğü beklenmemektedir.

Ayrıca hayvancılık sektöründe enkaz altında kalan büyük ve küçük baş hayvanlar olsa da bu kayıplar hayvancılık sektörünü derinden etkileyecek boyutta gerçekleşmemiş olduğu görülmektedir.

TURİZM SEKTÖRÜ

Depremin gerçekleştiği şehirlerden özellikle Hatay, Gaziantep ve Şanlıurfa turizm gelirlerinden önemli bir payı alabilen şehirlerdir.

Depremden çok etkilenen sektörlerin başında turizm sektörünün geleceği tahmin edilebilir. Zira turizm sektörü bulunan bu bölgelerde, Nisan-Ekim arası 6 aylık dönemde ziyarette bulunacak turist sayısında ciddi bir oranda düşüş olabileceği ve bu düşüşün bölge esnafını hissedilir bir şekilde etkileyebileceği öngörülebilir.

SONUÇ

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremin öncelikle bölge ekonomisine ve tabii ki Türkiye ekonomisine bir kısım olumlu ve olumsuz etkilerinin olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Bir yandan bu hasarların Türkiye ekonomisine yüklediği 40 milyar dolarlık yükü ve maliyetinin ortaya çıkarmış olduğu acı bilançoğu telaffuz ederken bir yandan da önümüzdeki dönemlerde bu bölgede meydana gelecek yeniden yapılanma sürecinin hem bölge ekonomisine hem de Türkiye ekonomisine olumlu katkılarını da gözden kaçırmamak gerekir.

Önümüzdeki dönemde depremin gerçekleştiği illerde yoğun bir inşaat faaliyeti başlayacağı ve bu faaliyetin bölgede bir ekonomik canlılığa da vesile olacağı bir gerçektir. Bu vesileyle 700 milyar TL'nin üzerinde bir harcama yapılması beklenmektedir. Bu paranın bölgeye harcanacak olması bölge ekonomisine ciddi bir canlılık getirecektir.

Ayrıca tarım ve hayvancılık sektörünün bu depremden inşaat hasarları hariç ağır bir yara almamış olması da sevindiricidir.

Bölgede inşaat sektörüne gelmesi beklenen canlılığın aksine turizm sektöründe beklenen muhtemel yavaşlamaya hemen ve hızlı çözümler getirilmeli ve sezon açılmadan turizm bölgelerine ulaşım ve konaklama başta olmak üzere altyapı sorunları hızla çözülmelidir.

Her krizin maddi ve manevi maliyetleri olduğu gibi, kriz sonrasında yarattığı fırsat ve imkanları da vardır. Bir yandan geçmişte başımıza gelen bu felaketin acısını yaşarken bundan dersler çıkarmalı, bir yandan da bu çıkardığımız derslerden ibret ve ilham alarak geleceği yeniden inşa edebilmeliyiz.

Not: Bu vesileyle yaşadığımız acıların son olmasını temenni ediyor, ölenlere Allah'tan rahmet, yaralılara şifa diliyorum. Milletimizin başı sağ olsun.

KAYNAKÇA

Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. "Bakan Kurum: 520 Bin Bağımsız Bölümden Oluşan 164 Bin 321 Bina Yıkık, Acil Yıkılacak ve Ağır Hasarlı". Son güncelleme 23 Şubat 2023. <https://www.csb.gov.tr/bakan-kurum-520-bin-bagimsiz-bolumden-olusan-164-bin-321-bina-yikik-acil-yikilacak-ve-agir-hasarli-bakanlik-faaliyetleri-38447>.

Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. "Deprem Bölgelerinde, 830 Bin 783 Binadaki 3 Milyon 273 Bin 605 Bağımsız Birimde Hasar Tespit Çalışması Yapıldı". Son güncelleme 19 Şubat 2023. <https://csb.gov.tr/deprem-bolgelerinde-830-bin-783-binadaki-3-milyon-273-bin-605-bagimsiz-birimde-hasar-tespit-calismasi-yapildi-bakanlik-faaliyetleri-38439>.

World Bank Group. "Global Rapid Post-Disaster Damage Estimation (GRADE) Report February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquakes Türkiye Report". <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022723021250141/pdf/P1788430aeb62f08009b2302bd4074030fb.pdf>.